

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap január. 13^{kán} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyhen képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p p

ELBESZÉLÉS.

Lengyel menekvő.

(Vége.)

VI.

Mozdulatlanul feküdt ágyában a' beteg ifjú. Senki sem volt körülötte. Az életerő, mint pusztán hagyott tűz lángja a' sötét éjben, fellobbant még egyszer és utójjára benne. Szemeit körüljártatta a' szobában. Emlékezők, hogy anyját látta; de az most távol volt. Száraz nyelve inyéhez volt ragadva, 's nem vala senki, ki egyhító italt nyújtott volna. — Neki erre már szüksége többé nem is volt. A' mostani eszmélet a' közel halál előpostája volt. Lelke előtt még egyszer tisztán állott minden, 's lefolyt élete történetképei tüntek-fel világosan. Minden, mi a' világon kedves és kedvetlen, vig és komor hatással volt reá nézve, honja, viszonylított anyja, szerelme, szenvedései leverő tisztaságban állottak előtt. — És senki sem volt, ki végső sohajtásait felfoghassa. Az utósó küzdésben emberi segélyhez olly nagyon ragaszkodó mellett senki sem volt bátorításul 's vigasztalásul. És ah, az anyáról, 's a' még végpillanataiban is hön szeretetről, senki sem mondhatta valamit.

A' nap lenyugvók. Ekkor az est némaságában csendes hangok jöttek a' szegény ifjú füléhez, — kedves és bájos; de fájdalmas 's epedő, és viszont fájdalmat gerrjesztő 's epeztő hangok. A' szeretett hölgy ablakából jövének ezek, lágyan kelve-ki ujjai alól, mint Múza ajkairól, 's édesen szállva-le, mint angyalok suhogó szárnyakon. Többszer is halla ugyan már ő a' közel szomszédságban ilyeneket; de még soha sem hallotta illy búsan zengeni: azért-e, mivel mostani állapotában akármelly tárgy fájdalmasabban 's érzékenyebben hatott reá, mint máskor; vagy azért-e, mert a' szép játszó valamelly nem ismert bútól meghatva fájdalmasabban nyomta-ki érzeményeit? bájos volna meghatározni; mert a' dal szomorú volt. Egy kinjaiban haldokló szerelmesnek hangjai zengettek benne; 's a' lélek fájdalmi olvasztó panaszbán folytak szét a' dal soraiban 's lágy accordok-

ban. A' beteg megrázkódott mozdulatlanságában, és szive az utósó dobbanásokat tevő. Lassanként eltűnt lelke elől minden tárgy; mit sem látott, mit sem érzett, nem gondolt; csak a' hon, anya és kedves hölgy lebegtek varázs színben előtte, 's a' még mindig zengő ének rengeté idegeit. Mindig csendesebben hallattak ezek, 's mindig lassúbb lön a' betegnek szívütese, midőn az elnémuló ének közé lélekölő hatalommal, 's mintha egy világ omlanék össze, zúdul egy keserves lengyel dal. A' haldokló megrázkodik, karait még egyszer kinyújtja, — és hidegen esnek-le az örökre megállott szivre.

VII.

Kiki tudhatja, miképp' azon évben, melyben ezek történtek, a' cholera dühöngött magyar országon; mire nézve itt elég lesz annyit mondani, hogy a' házból, honnan az előtt kevéssel a' szép hangok röptek-le, most egy betegnek fájdalmas nyögései, sikoltásai hallattak. A' bájos Ida volt e' beteg. Az undok ragálytól megkapatva iszonyú kinok közt tölté az éjt. Híjában volt minden szorgalom, híjában minden ápolás. A' kegyetlen mirigy-vész nem bocsátá körmei közül szép zsákmányát, 's reggelre a' halottak országa e' szép nővel ismét többet számlált lakosai közt.

Az akkori szomorú idők szokása szerint a' halottak minden temetési szertartás nélkül sokszor többen is egy helyre tétettek. Így történt, hogy a' boldogtalan K... Ignác, 's a' boldog Ida egy sirba temetettek.

VIII.

Kellemes nyári est vala, midőn a' tébolyodott ismeretlen utjából visszajött. A' szobát, melyben fíja lakott vala, üresen találá. Lelkét vad és öldöklő gondolatok szállongák keresztül. Szét-szórt hajakkal futkosá-be a' falut, gyermekét és csak gyermekét kérve mindenkitől. Sokan nem ismerék, sokan nem akarák ismerni, 's ajtót zártak előtte és utána. Rettentő volt a' nő anyai fájdalmában. Végre azokra talált, kik tanúji voltak az ő és fíja közt történt jelenetnek. — „Hova tevétek gyermekemet?“ — kérdé tölek borzasztó kétségbeesés hangján, mely szivre hatott, mélyen és fájdalmasan. — A' jó emberek hallgatva vezetétek (mert mit is mondtak volna) a' temetőbe, hol ujaikkal némán a' nem régen hányt sirt mutatók.

A' nő nem borult sirra, nem öntöze azt könnyeivel. Szivrepesztő, sziklaindító hangon kérte a' körülállókat, hogy a' sirt bont-

sák-fel. Azok hallgatva vontak vállat, 's egymásra néztek; de teljesíteni a' tébolyodottnak kívánatát egyik sem akára. Ez kebléből egy csomót huzott elő; pénzt, gyűrűket, és egyéb drágaságokat osztogatott pazarló kezekkel a' férjfiak között.

Az ajándéknak varázsereje van. Ásót és kapát foga mindenik, 's elkezdék a' sirt felbontani. A' nő merően nézett a' gödörre, mely lassan lassan mélyedni kezdett alatta. Végre fölnyílt egészen, és kimutatá martalékját. A' sirban két koporsó fekvék. Az anya megütközve tekintett oda. — „Ki fekszik az egyik koporsóban?” — kérde a' falu lakóitól.

— A' mi asszonyságunk! — lön a' felelet.

— Mellyik asszonyság? — kérde sebesen a' fájdalmas személy.

— Hiszen nekünk csak egy volt, ki azon nagy kőházban lakék! — mondának azok. — Isten nyugossza - meg ő nagyságát!

— Hányjátok vissza a' földet! mond a' nő az embereknek. — Ő boldog! — szóltt magában egy mély, de fájdalmában könnyebbedő fohászszal — ő boldog; mert kedvesével nyughatik egy sirban.

Szóltt, és a' földet maga kezdé a' nyugvók fölébe kezével hányni.

Az emberek szemet merésztének a' különös esetre: de mivel őt már ismerék, a' halottakat ismét eltemették, 's a' sirhalom fölemelkedett.

Haza tértek a' sirások; magukkal vitték a' szerencsétlent is, ki csendesen ment velök a' faluba.

Midőn a' hajnal ismét feltűnt, néhány falusi ember ment-el a' temető mellett mezei munkájára. — A' tébolyodottat a' sirra borulva láták. Oda mentek felköltöni bánatából. — A' nő lélek és élet nélkül megmerevedve fekvék ott, 's hajait a' reggelnek első szellője lengeté.

OBERNYIK KÁROL.

ORSZÁG 'S NÉPISMERTETÉS.

Trencsin vármegye.

(Folytatása.)

Lehetlen a' Trencsin utszáján végig menőnek a' város feletti várra nem nézni; 's lenne - e hazafi, ki itt keresztül utaztában meg ne tekintené ezen annyi érdekes történetek lathelyét, várát!?

melly régiségére, 's óriási nagyságára nézve, hazánk várainak főbike volt hajdan; mellynek ki által 's mikor építtetéséről bizonyos adataink hiányzanak ugyan, de hármias, mintegy egymáson fekvő alakjából gyaníthatni, hogy három izben történt a' roppant épület létesülése, melly (a' monda szerint Terrentius romai vezérről nevezett Terrenczi" négyszegű óriási tornyával) a' lefolyt sok századnak viharaival állhatatosan daczolt. Annyi bizonyos, hogy ezen mindig határvédő pontul szolgált erősséget a' marahani Tótok által lakottan találák már, midőn a' hatalmas Svatopluk birodalmát szétronának a' Magyarok. Régibb homályfedte történeteinekél bizonyosabb azon korszakbeli, mellyben ezt, a' T r e n c s i n i gróftól kormányozottat, sok ideig mint királyi tulajdont bírák Árpád véreből eredett dicső koronásaink; míg a' III-dik Andrásnak magvaszakadta utáni zavarban C h á k P é t e r hatalmába került. Ennek fija M á t é birtokait Komáromig terjesztvén, magát a' Vágh mindkét partja urának irá, 's tőle e' vidék ma is „Máté földje" nevezet alatt nem egészen ismeretlen. De Robert Károly király megtörvén Rozgonyánál 1312-ikben Máténak diadalhoz szokott zászlóját, Trencsin is a' koronára esék vissza. Sok izben látott a' várföldi fejedelmeket, — ezeknek 's a' pápának követeit; — benne szövődött a' kötés Rudolf herczeggel is. Az itt gyakran mulatott Nagy Lajos királynak köszönheti e' város több szabadalmát. — E' nagy király ajándékozá végnapjaiban Trencsint kedvelt tárnokának, B e b e k Györgynek. — Ez után az ismeretes S t i b o r vajda lön, Zsigmond királyi adományá által, Trencsinnek örököse, ki magát, mint Chák Máté örököse, Trencsini grófnak 's Vágh urának nevezé. Stibornak fiú-magzat nélküli elholtával ismét a' koronára szállt Trencsin; 's bár a' Lengyel Ulászló és utóbbszületett László közötti versenyes okozta belzavarban önként nyitá-meg kapuit Giskrának: azonban az erőszakos cseh bitanglótul visszafoglalá azt erős Korvinnunk, ki szintén itt fogadá-el, hű Magyarjainak fénykörükben, Podiebrád Katalint, menyasszonyát. Trencsin újabb korszaki történeteivel, midőn ez Zápolyát, Thurzót, Forgácsot, 's majd harmadfél századig a' nagyilekű Illésházy grófokat uralta, rakvák a' történeti lapok. A' vár északkeleti szikla-csucsán álló, csak néhány év előtt is lakható, épület most inkább dűledék: fedél alatti végében mindazáltal látható azon világ nyolczad csudájaként tekinthető 76 ölnyi mély kut, melly Zápolya István, birtokos grófja, ideje alatt a' tehetős török Omár, Fatime fő török családból eredt nő, de Zápolya fogolynéja iránti szerelmének, 's a' várbeli török rabok veréjtékének, kik csupán e' kút elkészítése által nyerheték-

meg szabadságukat, köszöné létét a' legkeményebb sziklatömegben keresztül.

Trencsinen felül a' Vágh tulpártján látszók egy szirt domborúlaton álló régi templom falai. Ezekhez mintegy ezer lépésnyire egy domboldalon a' legregényesebb zugban áll a' s z k a l k a i monostor, hajdan Jesuiták, most baglyok lakja. A' templom emlékeje az ezen még hajdan puszta hely alatti barlangban 1010-ik év körül lakott Benedek nevű sz. remetének, ki a' gyanított kincsei miatt reá rohant rablók dühe elől már előbb említett barlangjában csudásan megszabadult; később ajtatoskodása közben ugyanazoktól megfogatva, e' szirtől (hol későbbben, 1520-ban, e' templomot Thurzó György építteté), levettetett, 's egy sasnak harsány rikoltásai által teste felfedeztetvén, utóbb a' nyitrai templomba vitetett által, hol dicsőült Zoerard, szent oktatója 's az említett barlangban vele élt barátjának tetemeivel együtt a' nép köztisztelete tárgyaul vala kitéve. — Az e' templomnál sokkal régibb monostort Jakab nyitrai püspök építteté 1222-ben, melyet azután Maria Thérézia a' Vágh inneni részén fekvő O p a t o v a faluval együtt ajándékozott a' trencsini Jesuitáknak, kiknek eloszlásuk után a' szkalkai uradalomnak birtokába jutott a' tanulmányok alapjósága. (Fundus Studiorum)

Trencsinbül Opatova falun keresztül egy óra alatt könnyen elérhetni T e p l á r a, hol azon nagy országot egyesül, mely a' Nyitra felől jövőt Trencsin hegyentuli járásán keresztül B á n vagy B á n o v e c z m. városán, B o b o k o n, M o t e s i c z o n, Motesiczky Pálnak mesterileg épült négyszögű szép kastélya 's rendszerezett gazdasága mellett el (miután a' magányban félre fekvő Z a j - U g r ó c z vár romai, 's illy nevű mezőváros, Zay gróf birta hasonló nevű uradalomnak 21 falujával jobbra maradna) a' vadgazdag-erdős M a k n á c s nagy hegyen 's ennek tövében diszlő trencsini híres fordókön (melyeknek leírását nézd a' Társalkodó 1837-iki 94-ik számában) általvezeti. — Teplátul a' felfelé vivő országuton menve egy egészen más táj nyílik-meg a' szem előtt. A' középjárás ez! — Trencsin legtermékenyebb, leggazdagabb része. Itt balra P r i l e c z, a' Prileczkyek ős faluja; jobbra pedig nagy és kis K o l a c s i n, a' Kolacsinsky család eredeti falujok helyezvék.

(Folyt. következik.)

HAZAI HIRLELŐ.

Gyászhir. — Nagyváradon mult évi decemb. 30-án élete 34-ik évében terhes betegség után szenderült boldog életre t. Tóti Poroszlay Theresia asszonyság, t. Draveczy Lajos táblabíró urnak hitese. Elhidegült tetemei folyó év 1-ső napján vitettek földi nyughelyökre. Gyászolják a' kedvesnek elhunytát férje 's neveletlen két árvája, Etelka és Ilka, ugy testvérei is t. Tóti Poroszlay Fridrik ur, sz. k. Debreczen városa tanácsnoka, — t. Tóti Poroszlay Francisca asszonyság, néhai t. Ferdényi József ur özvegye, és t. Tóti Poroszlay Károly ur, ezen két jeles családnak többi rokonaival együtt

Esterházy-lotteria. — Az 1836-diki maj 5-dikén kihirdetett 's Esterházy herczeg által kölcsön vett hét millio ezüst forintnak 4-ik sors-huzása mult évi dec. 15-kén ment végbe, melly alkalommal két ezer darab kötelezvénynek számai huzattak-ki a' nyereményekkel együtt. A' főnyertes számok voltak: 124.991 nyert 50.000 ftot.; — 27.445 ny. 10.000 ft.; — 55.927 ny. 3000 ft.; — 84.178 és 110.847 ny. mindenik 1000 ft.; — 2.435; 104.432; 122.859; 149 166 ny. mindenik 500 ft.; — 9.097; 69 064; 103.522; 119.528; 143 318 ny. mindenik 400 ftot.; — 3 653; 8.262; 17 315; 39.708; 84 616; 93.355 ny. mindenik 240 ftot.; — száz forintot nyertek 3 962 — 12.139 — 25 298 — 25 782 — 39 583 — 47.484 — 59.529 — 75 147 — 78 407 — 83.140 — 86.174 — 110.147 — 115 578 — 117 803 — 117.852 — 127.515 — 136.143 — 148 646 — 164.502 — 170.210. — Hatvan forintot nyert 60 darab kötelezvény; a' többi mind ötven forintos szám huzattott-ki.

PESTI VIZSGÁLÓ.

Gyászhir. — Pesten jan. 6-án költözött örök nyugalomra életének 66. évében tek. Kapocsányi Appel Károly ur, a' württembergi kir. koronarend vitéze, t. n. Nyitra megye táblabírája, a' bécsi 's magyar gazdasági egyesületek tagja, számos uradalmak gazdasági igazgatója. A' boldogult ur egyike volt azon nagy eszű 's tapasztalású férjfiaknak, kik a' külföldön jeles sikerrel gyakorlottjózan és helyes gazdasági elveket honunkba átültetni törekeshnek: a' következményt meglepőleg bizonyíták a' jeles kormánya alatt volt felséges gazdasági elrendezések 's intézmények. Bölcs igazgatását mindenütt természet áldása és ipar gyümölcsei követik. Ő vala nálunk az elsőnek egyike, midőn még Hunyady grófok szolgálatában volt, ki a' nemesebb lótenyésztéssel egyszerű-mind a' lófuttatásnak behozatását eszközölte.

KÜLÖNFÉLE.

Csáb hatalma. Mustapha pasa, egyik legügyesebb török tiszt, Thessaloníát egy rabló-csapatól tisztítá-meg, melly már 4 év óta volt a' föld népének rémülése. A' kiviteli terv olly regényes, hogy lehetlen érdekel nélkül olvasni. — Mustapha t. i. kikémlé, hogy bizonyos Samik Theodosia Maria, fiatal albani hölgy, a' rablókkal barátságban van; minthogy azonban a' leánytól semmit ki nem tudhatott, Ismail nevű hadnagyának, egy kitűnő szépségű ifjúnak, azon rendelést adá, hogy igyekezzék a' leány szerelmét megnyerni, 's titkait kitudni. Ismail szerencsével járt; az édszavak által sze-

relmi mámorba ringatott hölgy semmit sem tudta kedvese előtt eltitkolni, 's az álszerető nem sokára kitudá, hogy a' hölgynek igaz neve Gherundaxi Eudoxia Theresia, és Gherundaxi rabló vezérnek, kinek serege 14—1500 emberből áll, huga. A' szerelem által megvakított leány mindent elkövetett, hogy imádjatásával e' kalandor életet megkedveltessen. Ismail színből mindent megígért. Elhatározzák tehát, hogy Gherundaxi csapatjához csatolják magukat, ki e' végre embereit öszhő 28-kára a' pheloidosi erdőbe rendelte. Ismail által értesítve Mustapha is megjelent, 's a' rablókat meglepé: de ezek nem rakták-le fegyverüket: az ellenfelek csatára keltek; iszonyú öldöklés következett, mely a' rablóknak csaknem tökéletes leöldözésével végeztették. Gherundaxi lelketlenül feküdt a' csatatéren: de Ismail felett is kioltá a' halál szelleme az élet szövétnekét; az első ketté hasított agyagyal, utóbbi pedig keresztül lőtt szívvel borult a' csatatérre. Eudoxia szinte kétségbeesett fájdalomban; miután azonban megérté, milly rutul játszatott-ki szerelme, megőrült, és most Mustaphánál van, ki szánandó sorsához illőleg ápolatja a' csáb szerencsétlen áldozatját.

Testvéri szeretet. A' wolhyniai kormányzóság ostrogési kerületébe keblezett Chornia faluban, Werbizki zsellér 6 éves fiacskája Miklós, 's másfél éves leánya Anna, anyjuk halálával 's apjuk eltűnésével, ki 1837-ben, nem tudni hova, végképp' eltűnt, árvaságra 's mondhatlan szegénységre jutottak. A' fiú koldulással kereste élelmét, 's egy uttal hugoiskájáról is gondoskodott, t. i. egy szoptató kutya tejével táplálván őt, éjszakára pedig a' kutya-alomba fekteté, hogy meg ne fagyjon. A' belügyek minisztere feljelenté ez esetet Miklós czárnak, ki következő tartalmú, ön kezével írott parancsot küldé a' miniszterhez: Werbizki, példás tetteért, a' Sándor-kadetok közé fog felvétetni, hugának pedig férjhez menése napjáig 400 rubel fizettségék évenként, és mihelyest a' szükséges kort elérte, az alexandrinai árvaházba szállíttassék, Moszkvába.

Új esztendő napja a' Persáknál. A' régi Persák nagy ünnepélyvel üdvözlék az új év első napját. Egy ritka szépségű ifjú jelent-meg a' hajnali pirral, királyának az új év feltűnését megjelentendő, és neki jelképes ajándékokat átnyújtandó. — „Én áldva vagyok — mondá az ifjú menetében — az új évet Istentől hőzöm!“ — Az országnagyok 's nép azonnal a' palotába gyültek, fejedelmüknek hódolándók; ez alkalommal egy kenyeret nyújtottak-át a' királynak, melyet, miután megkóstolt, a' nép között kiosztott.

A' rossz követet is hasznos. Közösen állítják az utazók, hogy a' parisi némbereknek ritka szép lábuk van. Bizonyos angol ezt a' rossz követetnek tulajdonítja, mely a' némbereket lábujjhegyen menésre kényszeríti. Ez által az ikra-izmok erősödnek, 's a' bokák szépen fejlődnek-ki. Nem ritkaság látni Paris moeskos utzáin hófehér harisnyában lépdelő hölgyeket, kiknek harisnyáján tűhegyi mocsok sem látszik; bár ha a' kátyó patakként folya is. A' fő-utzákon most már járdák vannak, 's itt a' dámák egész lábbal tapodhatnak földre; remélhető azonban, hogy ezért lábuk csinos szerkezete nem fog elidomtalanosdni.

Idő becse. Gyakran függnek egy perczen nagy események. Abal, a' granadai király öcsese, bátyja által börtönbe záratott. E' bús magányában a' schach játék volt egyedüli mulattatása. Egy napon éppen játszani kezdett, midőn bátyjának egyik zsoldosa azon jelentéssel lépett-be hozzá, hogy készüljön azonnal a' halálra. Abal nyugottan felelt a' halál-követnek, hogy le-

gyen türelemmel, míg parthiáját bevégzi. Ez megengedettett. Még nem végző-el játékát, midőn egy más követ érkezett hozzá, a' királynak halálát jelentő, 's egyszersmind Granada kulcsait is átado.

Nyelvbábél. Amerikában a' külön ágra szakadt nemzetek között jelenleg 12,000 nyelven beszélnek. Hogy e' nemzetek hajdan egyek voltak, 's egy nyelvet beszéltek, bizonyítja azon körülmény is, hogy az: „Isten, lélek, halandóság“ 's a' t. szavak többnyire mindegyiknél egyhangzásúak.

EMLEKMONDÁS.

Keservek béré.

Miként tavaszban a' virág

Illat-cserében olvadoz,

Rokon feléhez ugy a' szív

Malasztos hévvel lobbadoz.

'S habár felette vész üvölt

'S kéjvesztve keble hervadoz,

Uj nap derül, mosolyg az ég,

Szebb fényre fordul élte még,

'S muló keservekért

Nyer édes hosszú bért.

KISFALUDY KÁROLY.

Bátorítás. Készen légy mindenre, de ne remegj előre. Nem ver az ellenséget, ki előre borzad, mint fognak fájni a' harez sebei.

FÁY után K. H. K. J.

Jegyzékek az élet könyvéből. — Gyakorold nélkülözni azt, mire nincs mulhatlan szükséged: ez által mértékletes életre és kevéssel megelégedésre szokol, mi a' világ minden gazdagságánál többet ér. — „Az gazdag, ki szükkölni tud“ mond egy nagy élet-philosophus. De hogy szükkölni tudj, ne a' jobb sorsúakat tartsd szemeid előtt, hanem azokat, kik náladnál rosszabb helyzetben vannak.

Az emberek hiúságát meg ne sértsd, ha akarod, hogy ellenségeiddé ne váljanak.

MATICS IMRE.

Szórejtvény.

Az egésznek három első jegye bánya

Vég hármá sok buta nemzetnek bálványá.

Igen híres közép — 's kivált a' vont két fő

Tagról Debrezen. — 'S mi az egészem? — hét-fő.

PÉNZES JÁNOS Aradrul.

Előbbi rejtvény: HANG's a' t.

Figyelmeztetés. Előfizetéseikkel elkészett t. pártfogóinkat értesítjük, hogy e' lapoknak idei teljes számait még megkaphatják, ha rendeléseiket minél előbb tenni méltóztatnak.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiacson alul, a' Duna partján. 114. sz. a.

Nyomtatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.